

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 32

nr.4

december 2015

In dit nummer:

70 jaar
D.V.V.

Wim van
Hugo Peters
in Oorlogstijd

Brief van
Theodorus
Hermanus
Rutjes

Verenigings-
nieuws

Museumparels

Zoekplaatje

www.hkdgl.nl

Inhoudsopgave

In dit nummer:

Inhoudsopgave 2

Voorwoord 3

Colofon 3

Wim van Hugo Peters in Oorlogstijd 4
Afl levering 3 uit een serie van 3 afl leveringen.

Zoekplaatje 10

70 jaar D.V.V. 11

Parels uit het Liemers Museum 16

Brief van Theodorus Hermanus Rutjes 17

Even voorstellen 20
Werkgroep beeld & geluid

Verenigingsnieuws 22

Jaarprogramma 23

Toen en nu 24

Bij de voorpagina

Dit jaar bestaat de Duivense voetbalvereniging Door Vriendschap Vooruit (D.V.V.) 70 jaar. In dit nummer de geschiedenis van de voetbalvereniging.

De foto op de voorpagina is rond 1948 genomen tijdens een gekostumeerd voetbalwedstrijd op de Droo ten bate van fondswerving voor het Katholiek Thuisfront.

Het voetbalveld was in de wei van Marie van de Lugt in het doel staat Frans van Diek.

Foto: Historische Kring Duiven-Groessen-Loo, HK/G 009-00 (reproductie), opnamejaar 1948.

Geachte leden, abonnees,

Ons doel was om dit jaar vier Driepassen te creëren. Daarmee zouden we wederom op ons normale gemiddelde aantal per jaar komen. We zijn verheugd dat we dit streven hebben gehaald. De redactie heeft geprobeerd om er ook nu weer een gevarieerd nummer van te maken.

In deze uitgave kunt u het derde artikel van de heer Jonker over Wim Peters in de IIe Wereldoorlog lezen. Hij heeft aangegeven dat zijn pen leeg is en dat dit zijn laatste artikel voor ons zal zijn. Wij begrijpen zijn beslissing en willen hem namens bestuur en leden bedanken voor zijn jarenlange inzet voor de Historische Kring en voor de redactie van de Driepas. We komen hier tijdens de eerstvolgende jaarvergadering op terug.

Daarnaast is er een artikel over een Parel uit het Liemers Museum. Dit keer een parel van Marina van Geel, die als vrijwilliger al weer bezig is om een aantal parels voor het komende jaar te selecteren.

Wilt u eens in onze fotocollectie kijken of er van andere foto's namen bij u bekend zijn, dan nodigen we u graag uit om eens op een dinsdagavond bij ons binnen te lopen. Ook houden we ons aanbevolen om foto's te ontvangen om te scannen ter aanvulling van ons bestand.

Verder in deze Driepas de gebruikelijke zaken zoals ons verenigingsnieuws, een nieuw zoekplaatje en ons jaarprogramma.

We zijn inmiddels neergestreken in de OGtent in het centrum van Duiven en zullen u graag op een dinsdagavond ontvangen in onze werkruimte "Bij Max".

We wensen u uiteraard weer veel leesplezier in ons tijdschrift.

G. van Hunen

Voorzitter.

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 3,00.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

Redactieadres:

redactie@hkdgl.nl of
Remigiusplein 9
6921 BL Duiven

Redactie:

Vacant

Bestuur:

bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:

G.H. van Hunen (0316-52 73 66)

Secretaris:

secretariaat@hkdgl.nl
P. Bus

Penningmeester:

E. Scheeres
IBAN: NL54RABO0315407484
BIC: RABONL2U

Public Relations:

G.H. van Hunen

Lid:

M. Hagenaar

Secretariaat:

secretariaat@hkdgl.nl of
Remigiusplein 9
6921 BL Duiven

Internet:

www.hkdgl.nl

twitter

@hkdgl

Oplage: 300 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €14,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar.

Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten. Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

Wim van Hugo Peters in oorlogstijd (3/3)

Het is passend om zeventig jaar na het einde van W.O.II aandacht te schenken aan de lotgevallen in 1943 tot en met 1945 van Wim Peters uit 't Loo. Die lotgevallen zijn weliswaar in kleine kring enigszins bekend, maar zeker niet eerder in Driepas gepubliceerd.

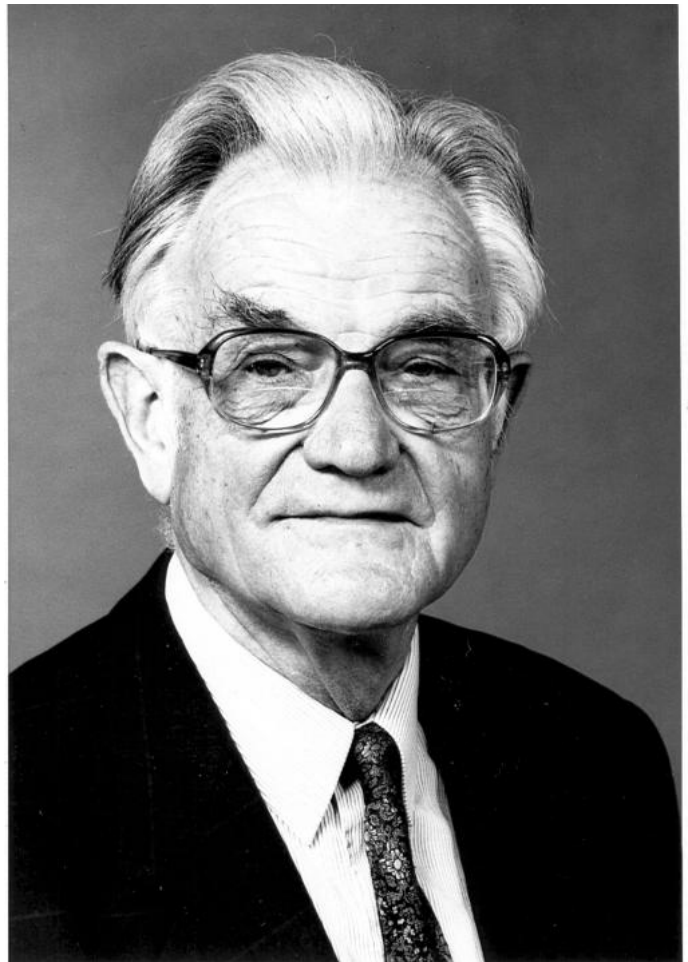
Wilhelmus Johannes Theodorus Peters is op 28 februari 1919 geboren op Doekenstadt (Loostraat). Zijn ouders zijn Hugo Peters en Wilhelmina (Willemien) Maria Paulina Evers. Vandaar dat Wim in 't Loo bekend staat als 'Wim van Hugo Peters'; er wonen meerdere onderling niet (rechtstreeks) verwante families Peters in het dorp en men wil duidelijkheid. Het is ook in een ander opzicht passend aandacht te schenken aan 'Wim van Hugo Peters'. Het is dit jaar precies tien jaar geleden dat hij op 31 mei 2005 te Nijmegen is overleden.

In de eerste aflevering is verteld hoe student Wim Peters in handen van de Duitse autoriteiten geraakt als door verraad de ontsnappingslijn van voornamelijk Franse krijgsgevangenen wordt opgerold. Wim is als tolk betrokken bij deze illegale onderneming. Voor zijn betrokkenheid wordt hij tot negen maanden gevangenisstraf veroordeeld, waarvan hij er ongeveer zeven in Kamp Vught doorbrengt. Vervolgens wordt hij naar de gevangenis van Utrecht overgebracht.

Omdat hij zich in 1943 niet heeft gemeld is hij vanuit Utrecht via Amersfoort in krijgsgevangenschap overgebracht. Hij komt terecht in kampen in de buurt van Leipzig. Zijn herinneringen heeft hij omstreeks 1980 opgeschreven. Het onderstaande is het laatste deel van zijn relaas dat integraal is overgenomen.

De bevrijding nadert

'Aan de notities van Henk ontleen ik dat 7 april het leger van Amerikanen nader komt en dat de spanning groter wordt, dat we 10 april tijdens een Amerikaanse luchtaanval liggen te dansen op ons bed. Op 14 april bereiken Amerikaanse pantsers een voorstad van Leipzig. Op die dag, een zaterdag, vijf dagen vóór de verovering van de stad door de Amerikanen, werden wij 's morgens om vijf uur gewekt door een van de bewakers. Terwijl het dan toe altijd gebeven was bij het korte bevel "aufstehen", was het nu, "Guten Morgen, meine Herren, Sie müssen leider aufstehen, entschuldigen Sie, aber ich kann auch nicht dafür". Vervolgens werd ons meegedeeld dat we die dag geëvacueerd zouden worden. Ik herinner me niet hoe we het kamp verlieten en of we foerage meekregen. Wat ik nog goed voor me zie is hoe we door het heuvelland ten zuiden van Leipzig liepen. We maakten deel uit van een lange processie, waarvan vanuit de plaats waar wij liepen, noch het begin te zien was noch het einde.

Al gauw bleek dat enkele mensen van onze groep te veel bagage hadden meegenomen. Ze zagen zich gedwongen de minder noodzakelijke spullen aan de kant van de weg achter te laten, waar anderen ze dan soms weer opraapten. Twee jongens uit ons kamp namen met moeite afscheid van een orgeltje dat ze zelf gebouwd hadden. In de loop van de dag begonnen we te bedenken dat we waarschijnlijk eerder bij de Russen zouden komen dan bij de Amerikanen. We spraken hierover met de Duitse soldaten die ons begeleidden. Zij toonden begrip en zeiden dat ze wel bereid waren ons aan ons lot over te laten, maar we moesten wel bedenken welke risico's we liepen; niet ver daar vandaan had de SS enkele dagen daarvoor grote groepen krijgsgevangenen overhoop geschoten. Wij beseften ook zelf dat we vogelvrij zouden zijn.

Wij konden ons wel legitimeren met een metalen plaatje dat we om onze nek hadden, maar dat zou ons niet veel helpen.

In het donker kwamen we aan in een klein dorp, waar alles verduisterd was. Ik ben ergens in het hooi geploft in wat de volgende dag een schuur van een grote boerderij bleek te zijn. Het was zondag en het dorp heette Oehlzschau ±17 km ten zuiden van Leipzig gelegen. Van militairen die waarschijnlijk hoger in rang waren dan die met wij daags daarvoor gepraat hadden, kregen wij het bevel om op te

rukken. Wij geven er geen gevolg aan. De militairen dreigen dat de SS- politie ons wel zal komen ophalen en gaan weg.

Overall in het dorp liepen gevangenen van verschillende nationaliteiten, terwijl de weerbare mannen van het dorp elders in militaire dienst waren. Het was duidelijk dat de vrouwen met hun kinderen en de zeer oude mannen zich allerminst op hun gemak voelden.

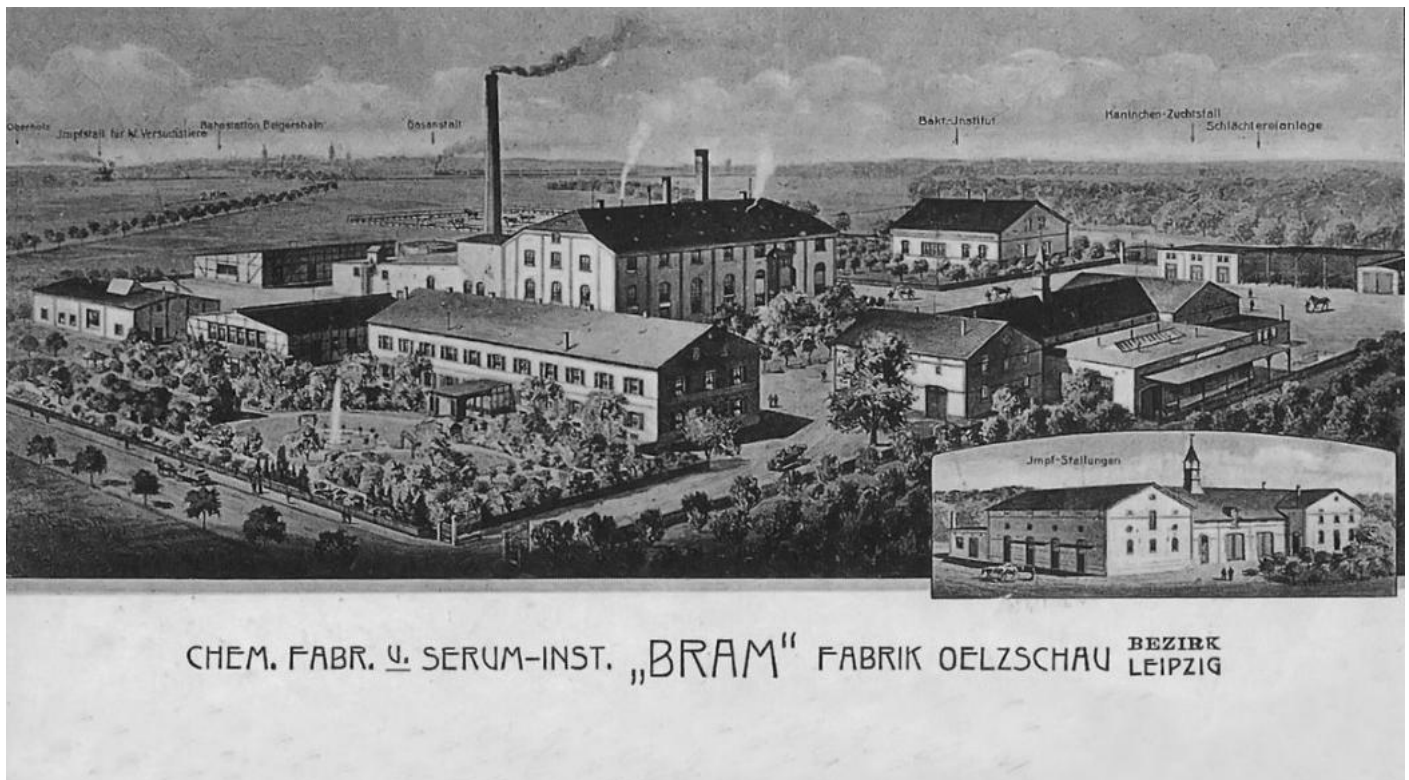
Wat mij vooral is bijgebleven, is het beeld van krijgsgevangenen die hier en daar op de pannendaken van de boerderijen met kalk grote letters P en W schilderden om geallieerde vliegers duidelijk te maken dat het dorp vol "prisoners of war" zaten. Op een wandelingetje door het dorp bekeek ik de kleine kerk. Voor de eerste keer in mijn leven zag ik een Lutherse kerk van binnen, waarbij ik aanvankelijk dacht dat het een katholieke was. Er was een altaar met een groot schilderij met een religieuze voorstelling erboven, maar midden op de altaartafel stond op een lessenaar een grote bijbel.

In de loop van de dag zocht een Duitse pantserofficier contact met ons: wij konden ons beter weer onder de hoede van Duitse militairen stellen. Wij gingen op zijn op zijn voorstel in en hij zorgde ervoor dat we naar het terrein van de serumfabriek konden die zich in het dorp bevond. De gebouwen en de naaste omgeving werden, zo lees ik bij Henk, tot neutraal gebied verklaard en door witte vlaggen omgeven. Daar kwamen ook veel andere gevangenen van verschillende nationaliteiten. Dat moet een grote opluchting geweest zijn in het dorp. Waarschijnlijk was het anders tot plunderingen gekomen. Op het terrein was onder andere een grote, niet uitgemeste, lege paardenstal. Het geplaveide ter-

rein daarvoor kregen wij aangewezen als slaappleaats. Ons avondeten bestond uit grote lappen paardenvlees. Of we al dan niet dekens hadden, herinner ik mij niet, maar we hadden het in ieder geval heel koud, iets wat Henk ook genoteerd heeft. Toen we ons "genesteld" hadden, zagen we aan alle kanten de lichtsporen van munitie om ons heen. We lagen met onze kongsi bij elkaar. Voordat we insliepen, gebeurde er iets ongelofelijks. Jan, die ons weken eerder heilig verzekerd had dat er niets meer over was van onze pakketten behalve de twee stokvissen, toverde een grote plak chocola voor de dag, zo een waaruit je zes repen kon breken. Die had hij, zo zei hij, achtergehouden voor het aller moeilijkste moment. Wat hadden wij een prima notaris!

De volgende dag, 16 april, zo schrijft Henk, wordt 's morgens om elf uur een batterij Duits geschut in het dorp aangevallen vanuit de lucht. De vliegers hebben ons gelukkig zien zwaaien en wuiven terug. Toch wordt één van onze mannen, Geurt Bosch, in zijn hoofd getroffen door een scherf. Hij is blind en men is bang dat dat zo zal blijven. Ik zie hem nog voor mij terwijl hij liggende in een kruiwagen vervoerd werd. Na de middag ging ik vóór de stal in zon zitten en ik probeerde zonder woordenboek een stuk te vertalen uit de "Iphigenia in Aulis" van Euripides. Om twintig over twee klonk het plotseling "The Yanks are here". Er kwam een gevechtswagen met drie Amerikaanse soldaten. Dertig Duitse soldaten legden rustig hun geweren op een hoop en lieten zich zonder enige tegenstand gevangen nemen. De Amerikanen lieten een hoeveelheid

Zo zag de serumfabriek er in 1910 uit.

kleine pakjes achter, K Rations, speciaal samengesteld voor gebruik aan het front, en reden weer weg. De pakjes bevatten vooral chocola, biscuits en sigaretten. Henk vermeldt: "ik had het geluk een van de eerste sigaretten te krijgen". Hij heeft ook opgeschreven dat we 's avonds psalm 103 en Ezra 9 lazen, en dat we vers 1 en 3 van psalm 138 zongen. In beide psalmen staat de dank jegens Jahweh centraal. Ezra verhaalt van de terugkeer van de Joden uit de Babylonische gevangenschap. De drie teksten zijn zeer goed gekozen voor de omstandigheden waarin wij verkeerden. Deze combinatie kan alleen bedacht worden door iemand die zo goed thuis is in de bijbel als Henk dat was en ik denk dan ook dat wij die aan hem te danken hadden. Henk heeft verder genoteerd dat we appelwijn dronken, dat er veel gekookt en gegeten werd, en dat we 's nachts diarree hadden. Zelf herinner ik mij dat we sliepen op de vloer van de stal die inmiddels schoongemaakt was. Dit was de nacht waarin in het vader ziekenhuis te Zevenaar mijn goede vader stierf, nadat hij in zijn laatste uren een paar maal gezegd had: Zeshonderd kilometer".

Op 18 april legden wij te voet de 15 kilometer van Oehlschau naar Borna af, waar wij om vier uur in de middag aankwamen. Er stonden veel mensen langs de weg toen wij de stad binnenkwamen, onder hen de bouwopzichter Hammer, die we van het werk op de fabriek in Leipzig kenden. We hadden daar overigens nooit rechtstreeks met hem te maken gehad en nooit een woord met hem gewisseld, weerhouden als wij daarvan werden door het partijspeldje dat hij altijd droeg. Hammer kwam op ons toe, gaf ons zijn adres en nodigde ons uit de nacht in zijn huis dat achter hem lag, door te brengen. Ik was er van overtuigd dat we dat zeker nooit zouden doen.

Toen we in het centrum van de stad kwamen, was het te laat voor verder transport, zo werd ons gezegd. Een Amerikaan ging op de stenen post van een hek staan en zei dat we ons zelf maar moesten inkwartieren. Het leek Henk, Jan en Rens voor de hand te liggen dat we gebruik zouden maken van het aanbod van Hammer. Ik voelde er niets voor. Die vent schiet ons vannacht overhoop, dacht ik. Maar, zo redeneerde ik verder, ik moest solidair zijn met de kongsi. We gingen een stuk van de weg terug. Het nummer van het adres bleek te horen bij de zolderverdieping van een "Mehrfamilienhaus", waar Herr und Frau Hammer een woning hadden bestaande uit woonkamer, slaapkamer, keuken en badkamer, alles onder het schuine dak en keurig ingericht. Wij werden vriendelijk ontvangen en men begon onmiddellijk een houtvuur aan te leggen onder het waterreservoir zodat wij al spoedig een bad konden nemen. Wij leverden onze stokvissen in, waarvan mevrouw er een klaarmaakte met rijst. Als ik me goed herinner at het echtpaar met ons mee. Het hoofdthema van het gesprek na tafel staat

mij helder voor de geest. Onze gastheer vond het heel erg dat Duitsland de oorlog verloren had, maar was heel blij dat president Roosevelt dood was "weil er wenigstens den Triumphzug nicht sieht". Wij waren nú wel vijanden, maar wij zouden ons toch moeten verzoenen, want eenmaal zouden we samen optrekken om in Rusland het communisme te vernietigen. Na dit alles was ik er toch nog niet gerust op dat ons tijdens de nacht niets zou overkomen. De manier waarop ik bij mijn arrestatie ruim anderhalf jaar eerder in de val gelopen was, moet daarbij wel een rol gespeeld hebben. Een aanbod om de nacht door te brengen in het echtelijke bed hebben wij zeer beslist afgewezen. Wij sliepen op dekbedden op de vloer van de woonkamer.

Op 19 april stonden we volgens Henks notitie om negen uur op. Ons was gezegd dat er in Borna voor transport voor ons gezorgd zou worden. We gingen daarop wachten op een groot plein, waar grote groepen mannen stonden met het hetzelfde doel. De Russen werden al gauw te voet weggevoerd. In de loop van de dag kregen we blikjes eten die we nadat we ze geopend hadden geklemd in een tang konden opwarmen in een van de tonnen kokend water die hier en daar stonden opgesteld. Het moet laat in de middag geweest zijn toen enkelen van ons, het wachten beu, een vrachtwagen Ford V8 vorderden op de manier waarop ze dat thuis door de bezetter hadden zien doen met een waardeloze schriftelijke verklaring erbij. Van het gejammer van enkele vrouwen trokken we ons niets aan. Met schaamte denk ik er aan terug. Volgens de aantekeningen van Henk gingen we met 35 man in de open bak naar Altenburg en vandaar richting Zeitz. Wat ik me van de tocht vooral herinner, is dat we van het begin af aan moesten uitkijken naar een ander Ford V8. Daaruit zouden we dan de zuiger kunnen halen, want met die van de "onze" was iets aan de hand. We vonden al snel iets bruikbaar in een brandweerauto. De afstand van Borna naar Altenburg is plus minus 15 km., die van Altenburg naar Zeitz rond 25. Op een kwart van laatstgenoemde route kwamen we in het dorp Rositz. Omdat het al laat was en er ook aan de auto gesleuteld moest worden, besloten we daar te blijven. Joop Slok Soede, die nog een redelijk toonbaar Nederlands uniform had, ging naar de burgemeester en vorderde zonder blikken of blozen het benodigde aantal slaappleaatsen en verder brood, margarine en worst, waarbij hij exact in grammen de gevraagde hoeveelheid per persoon aangaf. En het lukte. We werden verwezen naar de feestzaal van een Gastwirtschaft, met ruim voldoende kribben, die tot voor kort gediend hadden voor toen al verdwenen dwangarbeiders. Daar werd het eten gebracht.

Op 20 april leggen we de rest van de weg naar Zeitz af. In de aantekeningen van Henk lees ik dat na 15 km de motor in brand raakte en geblust werd. In Zeitz kregen we van de Amerikanen benzine en een pas. Bovendien ging een jeep ons voorop naar het